De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—60, te Amsterdam.**
Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 8 September 1918. N°. 2120.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20,** voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10.** Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **5** regels *f* **1.20,** voor elken regel meer *f* —.**20**
Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

„Deze is de antichrist".

> Wie is de leugenaar, dan die loochent dat Jezus is de Christus? Deze is de antichrist, die den Vader en den Zoon loochent.
> 1 Joh. II: 22.

Het kan niet anders, of het doet, bij den eersten indruk, eenigszins zonderling aan, dat de apostel Johannes gewaagt van *vele* anti-christen. Wel had reeds de Christus (zie Matth. 24: 8) voorspeld, »dat er velen zouden komen met te beweren: Ik ben de Christus, en dat ze velen verleiden zouden", maar, al is hier schijngelijkenis, toch is het iets anders: Dat iemand zich als Messias opwierp, kon geboren zijn uit liefde voor zijn volk. De Maccabeën-tijd herinnert er aan. Daarentegen waar de apostel Johannes spreekt van den Antichrist, wordt ondersteld, dat de Christus reeds verschenen was, en dat nu, na de hemelvaart van Jezus, een ander optreedt, die zeer zeker erkent, dat er een heerscher zal opstaan, om de wereld tot geluk en heerschappij te brengen, maar dat Jezus wel beweerd heeft, dat hij zulks te werk stellen en voleinden zou, doch dat dit simpel bedrog en misleiding was, en dat niet Jezus, maar een vlak tegen Jezus overstaand heerscher dien gelukstaat aan de wereld zou toebedeelen. Hem noemt daarom de apostel Johannes met den naam van *Antichrist*.

Beidemalen, èn in den Christus èn in dezen Antichrist, trad de gedachte op den voorgrond, dat onze wereld in jammerlijken toestand verkeerde, en dat alleen een radicale ommekeer uit die ingezonken wereld een rijker gelukstaat zou kunnen te voorschijn brengen. Doch het verschil lag hierin, dat de apostelen aankondigden, hoe 't de Christus was die bij zijn wederkomst op de wolken ons dezen onvolprezen gelukstaat zou scheppen, terwijl omgekeerd de vereerders van den Antichrist in den Christus een bedrieger zagen, oordeelden dat daarom al wat van hem en zijn apostelen uitging, moest worden te niet gedaan; en dat de ware gelukstaat eerst openbaar zou worden, als heel Christus' Kerk zou zijn te niet gedaan, en het rijk waarvan Satan de bezieler was, met overmacht zou uitbreken en geheel de wereld zou vervullen.

Met name in zijn schrijven aan de Kerk van Saloniki heeft de apostel gesproeteerd, wat hierbij te komen stond. »Er zou komen de mensch der zonde, de zoon des verderfs, en deze zou zijn iemand, die zich stelt tegenover al wat God genaamd, of als God geëerd wordt, en dat wel zóó, dat hij zelf als ware hij God in den tempel Gods zou nederzitten, zich zelven vertoonende dat hij God is.« (2 Thess. II: 3, 4.)

Hierbij nu treft het, dat de apostel Johannes in zijn zendbrief geheel deze zelfde groote, ontzettende gebeurtenis bespreekt, maar zoo, dat ze niet alleen later met alles beheerschend overwicht zou intreden, doch reeds aanstonds in gelijksoortige gebeurtenissen zich openbaren zou. Eens zou de persoonlijke Anti-christ komen, en daarmede het einde der dingen intreden, maar vooraf reeds zouden zich allerlei verschijningen voordoen, die den Anti-christ reeds ten deele zouden doen optreden. Het zouden voorafschaduwingen zijn van wat in de Voleinding eenmaal als de wezenlijke Anti-christ zou optreden. »Kinderkens, zoo schrijft hij, gelijk gij gehoord hebt, dat de Anti-christ eenmaal komt, zoo zijn er ook nu reeds vele Anti-christen geworden.« En dan vraagt hij: (II: 22) »Wie is de leugenaar, dan die loochent dat Jezus de Redder, de Christus is? Deze is de Anti-christ die den Vader en den Zoon loochent! Immers een iegelijk die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet.«

Dit nu doet niets af aan het stellige feit, dat er in het eind der dagen, onder Satan's aandrift, een heerscher zal optreden, die zichzelf voor God uitgeeft, maar er wordt meê uitgesproken, dat hetgeen in het eind zijn demonische en afgrijselijke openbaring zal vinden, nu reeds tot op zekere hoogte en als een voorspel van wat eens te komen staat, onder de kinderen der menschen zich vertoonen zal.

Telkens zal hierbij dan, nu deze, dan gene machtige persoonlijkheid de bezieler en bewerker zijn, en deze personen nu zullen telkens opnieuw de bewerkers van de anti-christelijke actie zijn.

De echte Anti-christ komt slechts eenmaal, maar het zijn deze den Anti-christ vooruit als afbeeldende onheilige drijvers, die, omdat zij het pad voor den Anti-christ effenen, op hun beurt Anti-christen genoemd worden.

Dit nu is meer dan schijn. Er werkt wezenlijkheid in. Satan zit nooit stil en steeds vindt hij onder de toonaangevende kinderen der menschen personen van groote gaven en van verreikenden invloed, van wier innerlijk zielsleven hij zich meester maakt, en die hij gebruikt als zijn instrumenten, om zijn toekomende heerschappij voor te bereiden.

Dezulken noemen zich geen Anti-christen; ook treden ze vaak op, zonder dat ze ook maar gewagen van een Anti-christelijk rijk, dat ze helpen stichten. Soms zelfs stellen ze er prijs op, om nog als leden en voorgangers van Christus Kerk naam te maken.

Maar wat ze doen is *afbreken*. Ze breken het gezag der Heilige Schrift af. Ze tasten eerst het Oude, en straks het Nieuwe Testament aan, en niet de Schrift, maar zij beweren te kunnen uitmaken, wat slechts schijn en vorm was, en wat 't heel andere is, dat ze als waarheid hebben te handhaven.

Ten slotte komen ze zelfs zóóver, dat ze beter dan Jezus achten te kunnen uitmaken, wat waarheid en wat zelfbedrog is. Aanvankelijk dorsten ze zulks nog niet aan, maar van lieverlede schoven ze toch naar het God-onteerend standpunt toe, dat Jezus zich zeer wel kon vergist hebben, en dat in elk geval, bij verschil van inzicht, nimmer Jezus uitspraak hen kon veroordeelen, maar dat zij 't recht bezaten om de onjuistheden in Jezus uitspraak te veroordeelen.

Veel schoons, veel liefs, veel aantrekkelijks in Jezus, maar ten slotte stonden zij toch boven Jezus, en juist hierin kwam de anti-christelijke neiging van hun innerlijk bestaan uit.

Het is daarom niet juist, zoo men zich inbeeldt, dat de Antichristussen, waarop de apostel Johannes doelt, personen zijn, die met bitterheid tegen al wat Christelijk heet ingaan. Veeleer stellen zij er vaak prijs op, om zich zelven voor de ware Christenen uit te geven, onderwijl al hun bitterheid zich keert tegen de geloovigen die aan God en zijn Woord vasthouden.

Niet op den naam komt 't hier aan, maar op 't wezen. Ze maken zich van den historischen Christus niet alleen los, maar keeren zich met felheid tegen al wat de geloovige Christenheid belijdt, om er heiliglijk voor te leven en er eens Godzaliglijk in te sterven.

Het Anti-christelijk element beheerscht geheel hun optreden, maar dit grijpt in drieërlei vorm plaats,

Er is een Anti-christendom, dat in de kerk blijft, om haar te vergiftigen en er een schijnkerk voor in plaats te schuiven.

Er is een tweede Anti-christendom, dat verloopt in onverschilligheid, en met geen kerk of kruis zich meer inlaat.

En dan is er tenslotte als derde Anti-christendom de bitterheid die in Kerk en Staat beide de geloovigen terugdringt, en Christus uit alle leven bant.

Dr. A. K.

Officieele Berichten.

Agendum van de Zevende Algem. Vergadering, der Ver. van predikanten van de Geref. Kerken in Nederland; te houden Woensdag 18 en Donderdag 19 Sept. 1918, in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, Mariaplaats 24, Utrecht.

Woensdag 18 September.

1. Opening door den Voorzitter 's middags één uur.
2. Toespraak van den Voorzitter.
3. Vaststelling der notulen van de vorige vergadering. (Opgenomen in het Geref. Theol. Tijdschrift, jaargang 1917 afl. 6).
4. Ingekomen stukken.
5. Jaarverslag van den Secretaris.
6. Jaarverslag van den Penningmeester.
7. Aanwijzing eener commissie tot nazien van de administratie des Penningmeesters.
8. Bestuursverkiezing. (Aan de beurt van aftreding zijn Prof. L. Lindeboom en Ds. J. Vonk).
9. Contract met het Consortium van het Geref. Theol. Tijdschrift.
10. Referaat van Prof. Dr. H. Bouwman van Kampen.

Onderwerp: De dienst der vrouw in de kerk.

11. Pauze van half vijf tot half zeven uur.
12. Voorstellen van het Bestuur betreffende herziening of vernieuwing der Bijbelvertaling.
13. Referaat van Mr. A. J. L. van Beeck Calkoen van 's Gravenhage.

Onderwerp: Ons huwelijksformulier en de behoeften van den tegenwoordigen tijd.

14. Sluiting uiterlijk tien uur.

Donderdag 19 September.

15. Opening 's morgens negen uur.
16. Referaat van Prof. L. Lindeboom van Kampen.

Onderwerp: Nieuwe teekenen bij nieuwe tijden.

17. Referaat van Ds. T. Ferwerda van Amsterdam.

Onderwerp: Wat heeft de Kerk in onzen tijd te doen om haar invloed op het volksleven te handhaven?

18. Pauze van twaalf tot één uur.
19. Referaat van Ds. Joh. Jansen van Ten Boer.

Onderwerp: Het verschijnsel van de verlating van den dienst des Woords en de roeping der kerken daartegen.

20. Sluiting uiterlijk vier uur.

Kort verslag der Part. Synode van Zuid-Holland (Noord. Gedeelte), gehouden op 11 Juni 1918 te Noordwijk aan Zee.

Art. 1. Namens de door de Classis Leiden aangewezen roepende kerk van Noordwijk, opent Ds. N. H. Koers de vergadering. Hij laat zingen Ps. 68: 17, leest Psalm 46, gaat voor in gebed en houdt daarna een korte openingsrede. Daarin memoreert hij de historie van Noordwijk's kerk vanaf de 9de eeuw, en herinnert aan de weldaden, die God aan alle Geref. kerken in deze tijden van veel druk nog schenken wil. Op dien Heere moet ons vertrouwen gevestigd zijn, en Hij zal verder zorgen.

Art. 2. De D.D. Brouwer en Schouten zien de credentiebrieven na, waaruit blijkt dat op twee uitzonderingen na, alle primi-afgevaardigden aanwezig zijn.

Art. 3. De Synode kiest tot haar moderamen:

Ds. N. H. Koers, praeses; Ds. C. W. E. Ploos van Amstel, assessor; Ds. F. A. v. d. Heijden en Dr. K. Dijk, scribae.

Art. 4. Ingekomen stukken:

a. van de Generale Synode van Rotterdam 1917:

1o. een schrijven, inhoudende de goedkeuring van de vroeger geregelde grenswijziging tusschen de kerken van Lisse en Nieuw-Vennep;

2o. een schrijven, behelzende de synodale approbatie van de beslissing der Part. Synode van Gouda, 1917, inzake het protest van br. de L. van L.;

3o. een schrijven aangaande de betaling van het door de Part. Synode verschuldigde quotum in de onkosten der Generale Synode;

4o. een missive betreffende de archieven. Aan het archief der Part. Synode wordt reeds alle zorg besteed, terwijl de aandacht der Classes op deze zaak zal gevestigd worden;

b. een schrijven van de Depp. voor het verband met de Theol. Fac. der V. U.; in handen gesteld van de Depp. ad. art. 49;

c. een schrijven van Ds. v. S. te A., betreffende de verzorging van Ds. v. A. De Synode besluit hetzelfde bedrag te voteeren en de zaak verder over te laten aan de Generale Depp. ad. art. 11.

Art. 5. Door Dr. Dijk wordt rapport uitgebracht namens het moderamen der vorige Part. Synode dat de acta zijn vastgesteld; tevens verslag gedaan van de beslissingen der Generale Synode van Rotterdam, 1917, en gerapporteerd over het archief.

Art. 6. Ds. Meijering rapporteert namens de commissie van advies aan de kerken van Krimpen a./d. Lek en Lekkerkerk, inzake combinatie wat den Dienaar des Woords betreft. In eerstgenoemde kerk wilde men van deze combinatie in 't geheel niet weten, zoodat de comm. voorstelt de zaak te laten ruaten, waarmede de Synode accoord gaat.

Art. 7. Eveneens wordt door Ds. Meijering verslag gedaan van den arbeid der Depp. ad. art. 11. Het saldo over dit jaar is f 223.30, terwijl zij voorstellen de bijdrage aan de kerk van M. te brengen op f 200. De aanslag voor de vier Classes zal het volgend jaar zijn: f 449.30 Den Haag, f 332.10 Leiden, f 195.30 Woerden. De Synode keurt het rapport en de begrooting unaniem goed.

Art. 8 Eindelijk brengt Ds. Meijering uitvoerig rapport uit van den arbeid der Depp. ad. art. 13,* die voor het eerst verslag doen naar de nieuwe regeling. Met dankbaarheid kan geconstateerd worden, dat deze regeling aanvankelijk uitnemend werkt, en alle kerken de hun toegewezen bijdragen voldaan hebben. Het eindcijfer van de inkomsten en uitgaven bedroeg f 12876.38 met een kassaldo van f 164.80. Aan duurtetoeslag werd uitgekeerd een bedrag van f 652.50, waarbij rekening is gehouden met de lage pensioenen. De voor het volgend jaar benoodigde totaalsom is begroot op f 13500. Dit rapport wordt met de rekening en de begrooting goedgekeurd, op deze uitzondering na, dat de Synode, na breedvoerige discussie, met meerderheid van stemmen, besluit niet mede te gaan met het voorstel van Depp. om Ds. van Nes, miss. dienaar voor de Zending onder de Joden, en D. d. W. van de kerk van Den Haag, in de regeling op te nemen, om deze reden, dat de financieele lasten voor dezen missiearbeid voor rekening komen van alle kerken. Wel besluit de Synode Depp. te machtigen, om, wegens de abnormale tijdsomstandigheden, aan emerit.-pred., weduwen en weezen, die een klein pensioen genieten, krachtens de oude regeling voor 1905, een grooteren duurtetoeslag te verleenen, tot een maximum van 20 pCt., indien nl. aan Depp. deze meerdere steun noodzakelijk blijkt. De Synode verwerpt een voorstel van Ds. Brouwer om Depp. op te dragen den leden der Synode een gedrukt verslag te geven van den aanslag etc. van iedere kerk. Tenslotte wordt aan den rapporteur de hartelijke dank der Synode gebracht voor zijn veelomvattenden en belangrijken arbeid.

Art. 9. Namens Depp. ad. art. 19 rapporteert Ds. Broekstra. De rekening sluit met een voordeelig saldo van f 2507.32½. Over de alumni kan veel goods worden gerapporteerd. Vier nieuwe zijn het vorige jaar aangenomen, doch een moest tot leedwezen der Depp. worden losgelaten. De Synode besluit de oproeping van nieuwe alumni voortaan aan de prudentie van Depp. over te laten; oordeelt ten 2de, dat met een oud-alumnus niet verder moet gehandeld worden; verwerpt ten 3de het voorstel van Depp. om »de alumni te verplichten zoo spoedig mogelijk na hun candidaats-examen-praep.-examen af te leggen, en uiterlijk drie maanden na hun praeparatoir examen zich beroepbaar te stellen, enkele bijzondere gevallen, naar het oordeel der Depp. uitgezonderd,« en keurt eindelijk goed dat de Depp. en hun secundi benoemd worden op voordracht der Classes. Het rapport met de rekening en begrooting wordt onder hartelijken dank aan de Depp. aangenomen.

Art. 10. Voorgelezen wordt een rapport van Depp. ad. art. 49, daar de rapporteur Ds. Dalhuyzen wegens ziekte niet ter vergadering kon zijn. Depp. hebben niets bijzonders te vermelden.

Art. 11. De rekening en begrooting van het Prov. Weeshuis worden na rapport der commissie tot het nazien der boeken goedgekeurd. Besloten wordt de verplegingskosten voor iedere wees met f 25 te verhoogen, terwijl aan het bestuur wordt opgedragen maatregelen te nemen om het 40-jarig bestaan feestelijk te gedenken.

Art. 12. Eveneens keurt de Synode de rekening en begrooting van den Quaestor der Synode goed, alleen met deze wijziging, dat het percentage wordt vastgesteld naar het percentage voor art. 13. De totale som zal in 't vervolg f 600 in plaats van f 400 zijn.

Art. 13. Ds. C. W. E. Ploos van Amstel doet verslag als curator der Theol School. Het boekjaar der School sloot met een voordeelig saldo van f 11810.11.

Art. 14. Wegens het vergevorderde uur wordt de behandeling der nieuwe instructie voor Depp. ad. art. 13 tot de volgende Synode uitgesteld. Alle Depp. worden bij acclamatie gecontinueerd, ook de curator en secundus-curator der Theol. School.

Art. 15. Nadat Ds. Ploos van Amstel den praeses heeft dank gezegd voor zijn goede en vriendelijke leiding, en in dankgebed is voorgegaan, sluit de praeses de vergadering.

Op last der Synode,
Dijk, Scriba.

Kort Verslag der Particuliere Synode van de Gereformeerde kerken in Noord-Brabant en Limburg, gehouden op 12 Juni 1918.

Art. 1. De praeses der roepende kerk, Ds. W. Bosch van Almkerk, opent de vergadering, laat zingen Psalm 119: 3, leest Openbaringen 1: 19—20 en gaat voor in gebed.

Art. 2. De credentiebrieven worden nagezien, waaruit blijkt, dat alle classen wettig tegenwoordig zijn. Uit elke classe is een secundus-onderling ter vergadering.

Art. 3. Het Moderamen wordt verkozen en bestaat uit Ds. W. Bosch, Praeses, Ds. J. J. Koopmans, Assessor en D.D. A. Doornbos en P. Nomes, scribae.

Art. 4. Ds. Goris leest de notulen der vorige Synode. Deze worden goedgekeurd en vastgesteld.

Art. 5. Ingekomen is: a. een schrijven van de Deputaten der Generale Synode tot oefening van het verband met de Theolog. Faculteit der Vrije Universiteit.

b. Een verzoek om steun, waaraan wordt voldaan.

c. Een schrijven namens de Generale Synode van 1917 inzake de kerkelijke archieven. De vier conclusies in dat schrijven vermeld, zullen aan de kerken worden toegezonden.

Art. 6. Rapporten.

a. Deputaten naar art. 49 K. O. rapporteeren, dat hun hulp in het afgeloopen jaar nergens is ingeroepen.

b. Deputaten voor de Hulpbehoevende kerken rapporteeren een klein batig saldo.

Aan een vijftal kerken wordt steun toegezegd.

Indien de kerk van H. een Dienaar des Woords mocht krijgen, zal zij f 150 in plaats van f 60 ontvangen.

In gelijk geval ontvangt de kerk van 's-G. f 100 indien Deputaten, na inzage der boeken, dit noodig oordeelen.

De boeken van den Quaestor zijn nagezien en in orde bevonden.

c. Deputaten naar Art. 13 K. O. brengen rapport uit.

De vergadering besluit de ondersteuning van de Emeriti-predikanten en predikantsweduwen te verhoogen, ongeacht een duurte-toeslag.

d. De Provinciale Quaestor brengt verslag uit van zijn beheer. De boeken worden in orde bevonden.

e. De Archietbewarende kerk rapporteert en zal de stukken in het archief catalogiseeren.

f. Deputaten voor den gemeenschappelijken Evangelisatie-arbeid hebben, wat den zegen op den arbeid betreft, verblijdende dingen te rapporteeren.

Besloten wordt voortaan een Evangelisatieberichtblad uit te geven.

De penningmeester brengt verslag uit van zijn financieel beheer. Het boekjaar sluit met een tekort van f 1249.63.

Van de kerken in onze provincien zal een extra-collecte gevraagd worden.

Art. 7. Ingekomen is een protest van een der Dienaren des Woords inzake een beslissing van de classe Klundert.

Een commissie wordt benoemd om deze zaak te onderzoeken.

Art. 8. Ds. De Bruyn doet mededeelingen over den gemeenschappelijken zendingsarbeid met de kerken van Zeeland.

Art. 9. Ds. Jansen rapporteert inzake Art. 19. K. O.

Besloten wordt de zaak van Art. 19 met kracht ter hand te nemen. Van de kerken zullen twee collecten voor dit doel gevraagd worden.

Als Deputaten worden benoemd DD. Sikkel, Jansen en J. H. A. Bosch. De classen zullen elk een secundus aanwijzen. Een instructie zal op de volgende Part. Synode worden vastgesteld.

Art. 10. De verschillende Deputaten worden gecontinueerd.

Art. 11. De volgende Part.-Synode zal niet vóór midden Juni 1919 door de kerk van 's Hertogenbosch saamgeroepen worden.

Art. 12. De roudvraag levert niets op.

Art. 13. De korte Notulen worden gelezen.

Art. 14. Na dankzegging door den Assessor, sluit de Praeses de vergadering.

Op last der Synode
P. Nomes, 2e scriba.

Fijnaart, Juni 1918.

Buitenland.

Duitschland. Wie mag het H. Avondmaal bedienen. Calvijn en Luther over deze zaak.

De vraag of het Avondmaal ook buiten de vergadering van de gemeente des Heeren mag bediend worden, ook door personen die niet tot den dienst des Woords beroepen zijn, is onder de beijders des Heeren in Duitschland aan de orde. Dit is niet te verwonderen. Er zijn „Gemeinschaften" gevormd, die in afzonderlijke samenkomsten de stichting zoeken welke zij in de landskerk niet vinden, zonder zich echter van die kerk te scheiden. Nu wil men in die Gemeinschaften ook des Heeren Avondmaal vieren en daarom verlangt men in die kringen, dat de bediening van dit Sacrament zal vrij gegeven worden. „Elke mondige geloovige Christen, hij zij man of vrouw, geordend of niet geordend, heeft volgens onze bijbelsche opvatting het recht, zonder daarbij den dienst te gebruiken van een predikant of »broeder", des Heeren Avondmaal te bedienen, hetzij met zijn huisgenooten, hetzij met gelijkgezinde vrienden zonder te letten op hun aantal. Hij heeft daartoe hetzelfde recht, als hij het recht heeft den Bijbel te lezen". Deze stelling wordt door gemeenschapslieden beaamd.

In de *Ref. Kztg.* lasen wij eenige aanhalingen uit Calvijn's werken, waaruit zonneklaar blijkt, dat deze reformator de bediening der sacramenten niet wil losgemaakt hebben van het kerkelijk ambt. Zoo is te allen tijde het gevoelen der Geref. kerken geweest. In hetzelfde blad wordt ook een brief van Luther medegedeeld, waarin deze antwoordt op de hem gestelde vraag, of een huisvader met de zijnen in zijn huis het Avondmaal mocht gebruiken. Luther spreekt daarin uit dat een huisvader daartoe niet geroepen is. »Bovendien is het onnoodig, wijl hij daaromtrent geen bevel ontvangen heeft, en hij zonder dat door zijn geloof door het Woord zalig worden kan, wanneer tyrannieke kerkleeraars, die daartoe geroepen zijn, het Avondmaal hem en de zijnen niet willen uitreiken. Het zou groote ergernis geven, wanneer men zoo in de huizen over en weer het Sacrament ging uitreiken, en op den duur zou dit geen goede gevolgen hebben, ja, er zouden louter scheuringen en secten ontstaan. Want de eerste christenen in de Handelingen der apostelen hebben het Sacrament niet afzonderlijk gebruikt, maar zijn te zamen gekomen om als gemeente te vergaderen. En al hadden zij het gedaan, dan is hun voorbeeld toch niet te volgen, wijl het tegenwoordig niet aangaat dat wij alle goederen gemeenschappelijk laten zijn, gelijk zij toen deden; want tegenwoordig is het Evangelie met de Sacramenten openlijk verbreid. Maar dat een huisvader de zijnen in het Woord Gods onderwijst, dat is recht en moet zoo zijn. Want God heeft bevolen dat wij onze kinderen en huisgenooten leeren en opvoeden zullen; het Woord is aan een iegelijk bevolen. Maar het Sacrament is een openbare belijdenis en moet openbare dienaars hebben, wijl Christus gezegd heeft, dat men het tot zijn gedachtenis doen zal, d. w. z., gelijk de heilige Paulus zegt, dat men den dood des Heeren zal verkondigen totdat Hij komt. Aldaar zegt hij ook dat men zal te zamen komen en hij bestraft hen hard, die afzonderlijk een ieder voor zich des Heeren Avondmaal gebruiken wilden. Daarentegen is het niet verboden maar geboden, zijn huis in Gods Woord te onderwijzen, en zich zelven daarbij. Maar niemand kan zich zelven doopen, enz. Want het is geheel iets anders, een openbaar ambt te bekleeden in de kerk, dan als een huisvader zijn huisgenooten te onderwijzen. Daar moet men beide niet vermengen noch van elkander scheiden. Wijl nu hier geen roeping noch noodzakelijkheid bestaat, mag men zonder Gods uitdrukkelijk bevel niets volgens eigen